

SUNDHEDSMINISTERIET

Holbergsgade 6
DK-1057 København K

T +45 7226 9000
F +45 7226 9001
M sum@sum.dk
W sum.dk

Folketingets Sundhedsudvalg

Dato: 22-09-2021
Enhed: SPOLD
Sagsbeh.: DEPASFA
Sagsnr.: 2110657
Dok. nr.: 1886746

Folketingets Sundhedsudvalg har den 10. juni 2021 stillet følgende spørgsmål nr. 1402 (Alm. del) til sundhedsministeren, som hermed besvares. Spørgsmålet er stillet efter ønske fra Trine Torp (SF).

Spørgsmål nr. 1402:

”Ministeren bedes redegøre for om og i hvilket omfang, at regionerne har pædagogiske konsulenter eller socialrådgivere ansat til at hjælpe sundhedspersonalet og familierne med håndtering af og støtte til børn og unge, som er pårørende?”

Svar:

Mit ministerium har bedt Danske Regioner om bidrag til besvarelse af spørgsmålet.

Danske Regioner oplyser følgende:

”Generelt har alle regionerne en opmærksomhed på børn og unge, som er pårørende. Imidlertid gribes håndteringen an på lidt forskellig vis regionerne imellem, herunder ift. omfang af brug af socialrådgivere og / eller pædagogiske konsulenter, ligesom der også er forskelle på, hvordan man har valgt at organisere sig, bl.a. ift. samarbejdet med kommunerne, samt i hvilken form indsatser konkret udmøntes.

Region Hovedstaden

Tilbud til børn og unge som pårørende til patienter tilknyttet voksenpsykiatrien

Region Hovedstaden tilbyder både familiesamtaler og børnekursusforløb til børn, som er pårørende til voksne indlagt i psykiatrien. Ambitionen er, at alle afsnit i voksenpsykiatrien har udpeget en nøgleperson, som kan varetage familiesamtaler. På hvert psykiatrisk center i Region Hovedstaden er der udpeget en børnekoordinator, oftest den ledende socialrådgiver, som er ansvarlig for at sikre et løbende fokus på børn som pårørende, herunder afholdelsen af familiesamtaler samt børnekurser. Det estimeres, at Region Hovedstadens Psykiatri samlet har ansat omkring 150 socialrådgivere, hvor en stor del af de omkring 125 socialrådgivere i voksen-psykiatrien ofte har en særlig opgave som nøglepersoner for børn som pårørende.

Tilbud til børn og unge som pårørende til patient tilknyttet Børne- og Ungeomspsykiatrisk Center

Indsatsen i forhold til børn og unge som pårørende (søskende) er en velintegreret del af centerets arbejde med at arbejde helhedsorienteret med familierne. Det vil sige, at der hos alle centerets faggrupper og forældrementorer er en opmærksomhed på patienternes og deres familiers samlede situation. Centerets 26 socialrådgivere og 65 socialpædagoger (svarende til 62 årsværk) har en særlig opgave ift. underretninger til kommunerne men ikke som sådan en særskilt rolle ift. børn og unge som pårørende.

Forskningsprojekter og tilbud:

- VIA Family er et satspuljestøttet projekt og forskningsprojekt, som har afprøvet en tværfaglig, helhedsorienteret forebyggende indsats for børn, der er født af forældre med alvorlig psykisk sygdom ved at tilbyde familierne tilknytning til et multidisciplinært team i 18 måneder.
- SAFIR-projektet tilbyder randomisering til enten standardbehandling eller familiepsykoedukation efter Beardslee's model 'Family Talk', som gennem 7 møder med familien har til formål at styrke de beskyttende faktorer for så vidt angår øget åbenhed og kommunikation i familien.
- Familiesamtaler
- Børnekurser
- Søgskendekurser
- Kursus "Når børn er pårørende". Kurset sætter fokus på, hvordan børn oplever at vokse op i en familie, som er ramt af psykisk sygdom. Deltagerne får redskaber til, hvordan man som forælder, medarbejder og pårørende kan tale med både børn og voksne om svære ting, herunder psykisk sygdom.
- Uddannelse af nøglepersoner for børn, som er pårørende. Uddannelsen løber over 6 dage og afholdes minimum en gang årligt. Deltagerne er plejepersonale som bl.a. socialrådgivere, sygeplejersker mv.
- KOMBU (Nationalt Kompetencecenter for Børn og Unge i familier med psykisk sygdom). Et fælles projekt mellem Region Hovedstaden, Region Nordjylland og Psykiatrifonden, som har til formål at udbrede den nyeste viden og værktøjer relateret til det at vokse op i en familie med psykisk sygdom til de fagpersoner, som familierne møder.

Region Nordjylland

Psykiatrien

Alle socialrådgivere i Psykiatrien kan hjælpe personale og familier/patienter med psykisk sygdom i forhold til råd og vejledning og evt. involvering af kommunale samarbejdspartnere i et patientforløb. Det vil dog oftest være i de forløb, hvor det vurderes, at der er behov for støtte til børnene, og der evt. laves en underretning. Socialrådgiverne er opmærksomme på at spørge ind til, om en patient har børn, og bliver ofte involveret i underretninger samt i samarbejdet med familieområdet.

Det er svært at sætte et præcist tal på, hvor mange det drejer sig om, da alle socialrådgivere der arbejder i psykiatrien og er involveret i forløb hvor patienten har børn, i princippet vil kunne bistå med dette. Vurderingen er, at omkring 23 socialrådgivere (fuldtidsstillinger) på sengeafdelingerne og i det ambulante område bistår med dette. Det er dog ikke muligt at indsnævre, hvor stor en del af deres ansættelsesbrøk, der anvendes til denne konkrete opgave. Dertil kommer 1 socialrådgiver (fuldtidsstilling), der er ansat i Center for Pårørende. Center for Pårørende tilbyder samtaler og rådgivning til nære pårørende til en person, der har en psykiatrisk diagnose. De hjælper med at styrke dialogen, relationen og forståelsen mellem de pårørende og den person, der er syg. Det er et tilbud til børn, unge, voksne og familier.

Alle socialrådgivere er desuden opmærksomme på at informere og vejlede om de muligheder, der er i Center for Pårørende.

Regionshospitalet Nordjylland

Opgaven omkring håndtering af og støtte til børn og unge, som er pårørende, er en del af socialrådgiverens opgaveportefølje. På Regionshospitalet findes en fuldtidsansat socialrådgiver. Socialrådgiveren deltager på tavlemøder og derudover henvender

hospitalets afdelinger sig ved behov for assistance. Socialrådgiveren deltager ligeledes i den palliative indsats, hvor familier med børn prioriteres højt.

Aalborg Universitetshospital

På Aalborg Universitetshospital (somatikken) er der ansat 13 socialrådgivere (omfatter både fuldtids- og deltidsansatte), der er tilknyttet specifikke afdelinger. Opgaverne er overordnet at betjene patienter og pårørende samt sundhedspersonalet, og det handler fortrinsvis om at vejlede om social lovgivning og om mulighederne for støtte og sociale indsatser i familien.

Der er opmærksomhed på, at sygdom rammer hele familien, og personalet formidler kontakten til de rette personer i bl.a. kommuner og patientforeninger, der kan give den nødvendige hjælp og støtte. I forhold til kroniske patienter er der på afdelingerne opmærksomhed på, at der kan være børn og unge, der har det svært med en forældres alvorlige sygdom og ofte igennem mange år.

Ligeledes hjælper socialrådgiveren pårørende til voldtægts ofre f.eks. søskende med at forstå og kapere overgrebet via en psykoedukativ indsats. Der er samarbejde med afdelingerne omkring behovet for underretning i forhold til udsatte børn og unge, og på den måde kan der også gøres opmærksom på, hvis der er behov for hjælp og støtte til de pårørende. På børneafdelingen afholder socialrådgiveren netværksmøder for indlagte børn, hvor søskende inddrages og deres udfordringer italesættes. Visse søskendebørn bliver tilbudt samtale hos psykolog, der også samarbejder med socialrådgiveren.

Børneafdelingen Aalborg Universitetshospital

En socialrådgiver hjælper familier, hvor et familiemedlem har et handicap, til hjælp i kommunen, hvis familien har et behov. Socialrådgiveren hjælper familierne med håndtering af og støtte til børn og unge, som er pårørende som en naturlig del af arbejdet med familier, der har børn med handicap.

Region Midtjylland

Kun få afdelinger på de somatiske hospitaler i Region Midtjylland har socialrådgivere eller pædagogiske konsulenter ansat med det formål at støtte børn og unge, som er pårørende. Det vurderes at være en opgave, der primært hører under kommunalt regi. Opgaven løses således i samarbejde med kommunerne som tovholder. Patienterne og deres pårørende børn hjælpes med at finde frem til rette tilbud og hjælp i kommunerne. Det kan være gennem sundhedsplejersken eller andre tilbud/indsatser, den pågældende kommune måtte have.

Da kommunernes tilbud er varierende, vil det være forskelligt, hvilken type tilbud der henvises til. F.eks. har Klinisk Socialmedicin & Rehabilitering på Hospitalsenheden Vest en rådgivningsfunktion, hvor de ved behov giver familierne information om muligheder for støtte gennem kommunen, private organisationer mv. Regionshospitalet Hammel Neurocenter har dog socialrådgiverkompetencer ansat, som i samarbejde med patientens behandlerteam støtter op omkring patientens netværk, herunder også eventuelle børn og unge i familien.

De socialrådgivere, der er ansat på de somatiske hospitaler i regionen, har således med enkelte undtagelser andre opgaver end støtte af børn og unge, der er pårørende – f.eks. støtte af børn og unge, som er patienter – men kan hjælpe videre til rette til-

bud hos kommunen eller private eller frivillige organisationer. F.eks. har Kræftens Bekæmpelse forskellige indsatser i forhold til denne målgruppe. Det bemærkes derudover, at mange afdelinger på de somatiske hospitaler har patienter med en aldersprofil, der betyder, at der relativt sjældent vil være børn og unge som nærmeste pårørende.

I Psykiatrien arbejdes der på forskellig vis med støtte til pårørende børn og unge. F.eks. har man i en afdeling uddannet alt klinisk personale til at kunne tage pårørendesamtaler med børn og unge. Det er således bl.a. psykologer, sygeplejersker og socialrådgivere, der udfører opgaven. En anden afdeling har ansat to socialrådgivere dedikeret til at bistå sundhedspersonalet og familierne med håndtering af og støtte til børn og unge, som er pårørende

Region Syddanmark

Sygehus Sønderjylland har en socialrådgiver ansat til bl.a. kræftområdet, det palliative område og blodsygdomme. Socialrådgivernes opgaver er at yde social støtte samt opfølgning til patienter og pårørende, herunder børn og unge. Der er endvidere ansat to socialrådgivere i Børn og Unge afdelingen. Sydvestjysk Sygehus har ikke ansat pædagogiske konsulenter og socialrådgivere. H. C. Andersen Børne- og Ungehospital, Odense Universitetshospital, har 4 socialrådgivere ansat. De varetager rådgivning af patienter (unge mennesker), familier og personale. En af socialrådgivere er primært tilknyttet familieambulatoriet (særligt sårbare familier).

Sygehus Lillebælt har oplyst, at de ikke har socialrådgivere ansat til at hjælpe sundhedspersonalet og familierne med håndtering af og støtte til børn og unge, som er pårørende.

Region Sjælland

Region Sjælland har pr. august 2021 ansat 62 socialrådgivere/ socialformidlere/pædagogiske konsulenter på sygehusene fordelt med 12 på de somatiske sygehuse og 48 i Psykiatrien.

På de somatiske sygehuse anslås det, at halvdelen ikke bruger arbejdstid på at støtte børn/unge, der er pårørende, og at halvdelen bruger under 10% af deres arbejdstid på opgaven. Det har ikke været muligt i Psykiatrien fyldestgørende at estimere andel af anvendt arbejdstid.

Tabel 1: Anslået andel af arbejdstid for socialrådgivere m.fl. der bruges på at støtte børn/unge, der er pårørende til syge.

Andel arbejdstid/ Antal socialrådgivere m.fl.	0%	0-5%	0-10%	Antal i alt
Somatiske sygehuse	6	4	2	12
Psykiatrien	Ikke anslået			48

På de somatiske sygehuse er socialrådgivernes opgave primært rådgivning af forældre om f.eks. rettigheder i forbindelse med sygdom og orlov, ansøgning til kommunen om hjælpemidler, tilskud til medicin og rådgivning om mulige støtteforanstaltninger fx via Børn- Unge og Sorg, Kræftens Bekæmpelse, samt sorggrupper i kommunalt og privat regi (fx menigheder). Endvidere er socialrådgiveren behjælpelig med kommunikation til, underretning af og samarbejde med kommuner om familier, der har

brug for ekstra hjælp, hvis der er bekymring for barnets trivsel. Socialrådgiveren koordinerer og forestår netværksmøder, hvor man mødes tværsektorielt for at støtte op om familien. Socialrådgiverne er omkring familien, men øjnene er primært på patienterne, men de fungerer også som konsulenter for søskende til et sygt barn og rådgiver forældre ift. hvilke initiativer, som kan sættes i gang for at tage hånd om trivslen hos søskende. Indsatsen sker i tæt samarbejde med psykologer og det øvrige sundhedsfaglige personale.

I Psykiatriens *almenpsykiatriske afdelinger* (voksne) arbejdes der målrettet med tilbud og støtte til børn/unge af psykisk syge, i form af en særlig model eller indsats, der med hensyn til udførelsen ikke fokuserer så meget på enkelte medarbejdergrupper, men derimod på i bedst muligt omfang at nå de omhandlede børn og unge.

Psykiatrien har således siden 2003/2004 arbejdet med systematisk opsporing og støtte til børn og unge, der er pårørende til psykisk syge forældre eller søskende i de almenpsykiatriske afdelinger. Overordnet er Psykiatriens tilgang, at børne- og familieperspektivet skal være en naturlig del af behandlingsforløbet, og at Psykiatrien skal understøtte, at der er en dialog i familien omkring sygdommen og dens indvirkning på børnene. Herunder deres mestring af at være pårørende.

Indsatsen består af:

- **Systematisk opsporing** af børn under 18 år, hvor en forælder eller søskende har psykisk sygdom. I samarbejde med Psykiatrien Region Hovedstaden blev der udviklet et "børneskema" i Sundhedsplatformen, der skal udfyldes for alle indlagte og ambulante patienter i Psykiatriens voksenpsykiatriske afdelinger.
- **Samtale med forældre om børn og mindreårige søskende** ift. sikring af underretningspligten hos personalet og understøttelse af dialog i familien omkring sygdommen og dens indvirkning på børnene og deres mestring ift. dette.
- **Familiesamtaler med hver enkelt familie**, som har til formål at understøtte dialogen i familien om sygdommen og dens indvirkning på barnet.
- **Besøgspolitik, herunder børnevenlige besøgsforhold, i alle sengeafsnit.**
- **Børne- og ungegrupper.** Psykiatrien i Region Sjælland tilbyder flere steder gruppetilbud til børn og unge, hvis forældre eller søskende har en diagnosticeret psykisk sygdom. Der er erfaring med forskellige modeller for gruppetilbud, herunder bl.a. samarbejde med optagekommunerne om tilbuddet helt tilbage i 2004.
- **Informations- og dialogmateriale**, som personalet kan anvende i indsatserne, og som de kan give til familierne.
- **Kompetenceudvikling af personalet**, bl.a. i form af løbende uddannelse af nøglepersoner inden for området, der skal medvirke til at sikre implementering af de beskrevne indsatser.

Der er ikke ansat pædagogiske konsulenter eller socialrådgivere til at hjælpe sundhedspersonaler og familierne. Indsatsen overfor denne gruppe af pårørende har siden 2003/2004 været organiseret ved, at den foregår på to kompetenceniveauer:

Basis niveau

Alle ansatte på alle afsnit har til opgave at opspore børn som pårørende og tilbyde patienter med børn en samtale om barnet, samt familiesamtaler i tæt samarbejde med patientens kontaktperson og nøgleperson inden for området med børn som pårørende. Alle medarbejdere skal kunne foretage en underretning, såfremt der er formodning om, at et barn har et udækket behov for støtte. Vurderingen drøftes i afsnittet med den behandlingsansvarlige læge og evt. andre medarbejdere involveret i patientforløbet. Såfremt afsnittet har en socialrådgiver, involveres denne efter behov.

Specialiseret niveau

Region Sjælland tilbyder nøglepersonuddannelser inden for området børn som pårørende. Nøglepersoner kan være fra flere faggrupper fx Sygeplejersker og socialrådgivere. Indsatsen består af: - Systematisk opsporing af børn under 18 år. - Familiesamtaler med hver enkelt familie. - Besøgspolitik, herunder børnevenlige besøgsforhold, i alle sengeafsnit. - Børne- og ungegrupper, også i samarbejde med optagekommune. - Informations- og dialogmateriale. - Løbende kompetenceudvikling og uddannelse af nøglepersoner.

I *Børne- og Ungdomspsykiatrien* er der ikke en specifik indsats varetaget af socialrådgiver/pædagog i de tilfælde hvor barnet/den unge, altså afdelingens patienter, måtte have en alvorlig syg pårørende. Støtten og arbejdet med et sådant tema ligger implicit i udrednings- og behandlingsarbejdet med barnet/den unge og familien. Således kan alle faggrupper i B og U-psykiatrien - læger, sygeplejersker, psykologer, pædagoger, og socialrådgivere - være impliceret.

Socialrådgivernes opgave vil ofte være i relation til kommunal sagsbehandler, og ved netværksmøder at løfte dette særlige tema, hvis det i vores udrednings- og behandlingsarbejde vurderes, at en kommunal indsats (eksempelvis sorggrupper, hvis en forælder dør) ville være det, som barnet /den unge måtte have gavn af. ”

Jeg henholder mig til Danske Regioners bidrag.

Med venlig hilsen

Magnus Heunicke / Anne-Sofie Fanøe Klee